

Štefan Trojar (19. 9. 1931 – 29. 10. 2014)

Z žalno sejo smo se 19. 11. 2014 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani poslovili od doktorja Štefana Trojarja, cenjenega profesorja, pedagoga, mentorja, kolega in prijatelja.¹

Štefan Trojar je bil rojen v Celju 19. 9. 1931. Osnovno šolo je končal v Velenju. Tri razrede nižje gimnazije je zaključil v Celju, 4. razred pa na nižji gimnaziji v Šoštanju. Po preselitvi na Jesenice leta 1946 je tam obiskoval višje razrede gimnazije in jih dokončal z maturo leta 1950. Po maturi se je vpisal na Filozofsko fakulteto oz. takratno Prirodoslovno matematično fakulteto v Ljubljani na enopredmetni študij zgodovine. Na fakulteti je bil član Zveze študenta ter nekaj let odbornik združenja zgodovinarjev. Diplomiral je leta 1955 iz obče zgodovine.

V šolskem letu 1956/57 se je zaposlil kot profesor zgodovine na gimnaziji, nato na ekonomski srednji šoli v Ajdovščini, kjer je poučeval zgodovino, gospodarski zemljepis in politično ekonomijo. Iz ocene učnega osebja je razvidno, da se je Štefan Trojar kot profesor vestno in zavzeto pripravljal na učne ure in dobro povezoval organizacijo učnega in vzgojnega dela ter imel do mladine primeren odnos. Vseskozi se je strokovno in pedagoško izpopolnjeval ter se udeleževal zborovanj slovenskih zgodovinarjev in drugih strokovnih simpozijev. Leta 1959 se je poročil z Jožefo Sever, profesorico slovenskega jezika, leta 1963 pa se je jima je rodila hčerka Alenka. Leta 1964 se je z družino preselil v Novo Gorico, kjer se je zaposlil na gimnaziji v Novi Gorici, kjer je poučeval zgodovino, sociologijo in filozofijo. Štefan Trojar je bil tudi politično aktiven, saj je bil član sveta zavoda za prosvetno-pedagoško službo, član raznih svetov pri občinski skupščini in aktiven tudi v raznih družbenopolitičnih organizacijah. V letih 1965 in 1969 je bil poslanec kulturno prosvetnega zbora Skupščine Socialistične Republike Slovenije. Za aktivno družbenopolitično delovanje je bil odlikovan z »redom dela s srebrnim vencem.«

Leta 1972 se je z družino preselil v Ljubljano, saj je dobil zaposlitev kot profesor zgodovine na Gimnaziji Vida Janežič Poljane, na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete pa je leta 1977 nasledil Boga Stupana kot višji predavatelj za metodiko pouka zgodovine. Na tem delovnem mestu si je prizadeval za takšen sistem študija metodi-

¹ Več v: Trškan, Danijela: Biografija dr. Štefana Trojarja. *Trojarjev zbornik* (Historia, 19). Ljubljana, 2011, str. 15–25; Trškan, Danijela: Bibliografija dr. Štefana Trojarja od leta 1966 do leta 2008. *Trojarjev zbornik* (Historia, 19). Ljubljana, 2011, str. 27–36.

ke, da bi bil vzpostavljen čim bolj naraven most od metodične teorije k praktičnim nastopom v razredu. V predmet je vnesel več aktivnih metod, individualizacijo in skupinsko delo v seminarju. Štefan Trojar je veliko pozornost posvečal praktičnim vajam študentov, zlasti hospitacijam, obveznim pripravam za praktični nastop in nastopu v razredu, tako da so študentje zgodovine na ta način pridobili že konec 70. let 20. stoletja dobro podlago za uspešno delo v pedagoškem poklicu. Uspel je organizirati tudi hospitacijsko mrežo ljubljanskih osnovnih in srednjih šol s izkušenimi učitelji zgodovine.

Sodeloval je pri permanentnem pedagoškem usposabljanju učiteljev zgodovine z Zavodom za šolstvo, kjer je bil tudi član predmetne skupine za zgodovino. Sodeloval je v komisiji zgodovinskih krožkov na osnovnih šolah v Sloveniji v organizaciji Zveze prijateljev mladine. Bil je član odbora Zveze zgodovinskih društev Slovenije in predsednik šolske sekcije pri Zgodovinskem društvu za Slovenijo. Sodeloval je v komisiji za strokovne izpite srednješolskih učiteljev zgodovine in preverjal njihovo metodično usposobljenost. Skupaj z Brankom Božičem je napisal učbenik Zgodovina za tehniške šole (1972, izdaje 1974, 1976, 1978 in 1980), v soavtorstvu z Marijo Kremenšek pa učbenik Zgodovina 4 (1984, 1987), ki je bil namenjen dijakom 4. letnika srednjega usmerjenega izobraževanja.

Leta 1990 je Štefan Trojar postal prvi doktor pedagoških znanosti s tematiko o metodiki pouka zgodovine, saj je v doktorski disertaciji obravnaval metodološke in didaktične strukture učnega načrta zgodovine v skupnih vzgojno-izobraževalnih osnovah in njihov vpliv na zasnovano in potek pouka. Leta 1991 je bil izvoljen v naziv docenta, leta 1996 pa v naziv izrednega profesorja za metodiko pouka zgodovine. Bil je mentor pri številnih diplomskih nalogah, pri eni magistrski nalogi in pri eni doktorski nalogi. Mnenje študentov je bilo, da so bila njegova predavanja na zavidljivem strokovnem nivoju in polna primerov iz njegovih dolgoletnih pedagoških izkušenj, odnos do študentov pa izjemno korekten. Najbolj pomembne pa so bile praktične vaje na šolah, ki so vključevale hospitacije ur zgodovine pri izkušenih učiteljih zgodovine v ljubljanskih osnovnih in srednjih šolah, analize hospitacij ter izvajanje učnih ur (en nastop v osnovni in en nastop v srednji šoli).

V 90. letih je bil Štefan Trojar član republiške maturitetne predmetne komisije za zgodovino (Katalog znanj za zaključni izpit v srednjih šolah 1990, 1991; Predmetni izpitni katalogi za maturo 1993–2004), sodeloval je pri Zavodu za šolstvo pri prenovi učnih načrtov (Vzgojno-izobraževalni program srednjega izobraževanja: Družboslovno-jezikovna dejavnost 1986; Učni načrt za zgodovino v gimnaziji 1996), recenziral je številne učbenike za zgodovino v osnovni in srednji šoli, priročnike za učitelje, delovne zvezke za zgodovino in zbirke virov v letih od 1982 do 2003. Sedem let je bil glavni urednik revije Zgodovina v šoli in vrsto let član republiške komisije za učbenike in učila. Strokovne članke je pisal vrsto let za reviji Goriška srečanja in Primorska srečanja. Metodične članke o načrtovanju pouka zgodovine, o vlogi razlage, razgovora in slik, o samostojnem delu učencev, o ameriških učbenikih in o preverjanju znanja je pisal za revije Zgodovina v šoli, Zgodovinski časopis, Povijest u nastavi in Vzgoja in izobraževanje. V referatih, ki jih je predstavljal na zborovanjih slovenskih zgodovinarjev in na jugoslovanskih simpozijih, se je zavzemal za lokalno zgodovino in več samostojnega dela učencev s pomočjo učbenikov, opozoril je na zgoščenost tem v učnih načrtih za zgodovino ter predlagal vzorčni sistem in problemsko zasnovano tem. Najpomembnejša pa je njegova monografija z naslovom Sodobni pogledi na

pouk zgodovine: reformne težnje pri družboslovnih učnih predmetih (1993), kjer je strnil ugotovitve iz svoje doktorske disertacije. Iz njegovih rezultatov strokovno-znanstvenega in pedagoškega dela, je razvidno, da je bil Štefan Trojar široko razgledan univerzitetni učitelj. Profesorju Trojarju smo dolžni globoko spoštovanje in zahvalo za njegov prispevek k razvoju metodike pouka zgodovine v Sloveniji v 80. in 90. letih dvajsetega stoletja.

Profesorja Trojarja sem spoznala v študijskem letu 1987/88, ko sem kot dvopredmetna študentka zgodovine in francoščine v 3. letniku poslušala predmet Metodika pouka zgodovine. Profesor je bil tisti, ki me je spodbudil, da sem na poklic profesorja zgodovine začela gledati povsem z drugačne strani, saj me je s svojim načinom poučevanja, praktičnim delom in konkretnimi navodili za delo v razredu izredno prevzel. Z velikim zanimanjem sem spremljala vse, kar je profesor napisal o metodiki pouka zgodovine. Tako sem se leta 1994 odločila, da to področje nadaljnje raziskujem na magistrskem in doktorskem študiju.

Štefan Trojar je bil od upokojitve leta 1998 do leta 2002 honorarno zaposlen na oddelku za zgodovino, pri vajah pa sem mu pomagala tudi sama. S študijskim letom 2002/03 sem v celoti prevzela njegovo delo, ko sem pod njegovim odličnim mentorstvom tudi doktorirala. Po letu 2002 sva se redno srečevala na različnih srečanjih na Filozofski fakulteti, razpravljala o pouku zgodovine, o splošni didaktiki, o oddelku idr. Zanimalo ga je, kako poteka moje delo in pripovedoval mi je o svojih krajših potovanjih, od koder mi je vedno poslal razglednico. Leta 2009 me je zelo presunila vest, da je profesor zbolel. Po možganski kapi je okreval v domu Kolezija, kjer sem ga redno obiskovala. Čeprav ni mogel govoriti, mi je nakazal, da ga zanima, kaj se dogaja na oddelku za zgodovino, kako poučujem, o čem pišem ter kako se imajo moji starši. Vedno je bil vesel mojega obiska. Najbolj pa se je razveselil srečanja 23. 9. 2011 na Filozofski fakulteti z avtorji prispevkov v zborniku, ki je izšel ob njegovem jubileju, 80. letnici (Trojarjev zbornik). Bil je zelo vesel, da njegovo delo nadaljujejo številni učitelji – raziskovalci ter da se raziskujejo raznovrstne tematike s področja didaktike zgodovine.

19. 9. 2014 je praznoval 83. rojstni dan. Ko sem ga tisti dan obiskala, me je bil tako kot vedno, zelo vesel. Potem pa je zbolel in se vsak dan bojeval za življenje do 29. 10. 2014, ko se je ustavilo njegovo srce.

Od spoštovanega profesorja in mentorja sem se na žalni seji poslovila z naslednjimi besedami: *Pred 27 leti sem spoznala profesorja doktorja Štefana Trojarja kot optimističnega, vedrega in zavzetega visokošolskega učitelja zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Prav zaradi njega sem se odločila, da krenem po isti poti. Zato sem mu izjemno hvaležna, da mi je dal možnost, da nadaljujem njegovo pedagoško in znanstveno-strokovno delo, ki ga je profesor do začetka svoje bolezni opravljal z veliko vnemo in natančnostjo. 20 let mi je bil profesor doktor Štefan Trojar odličen mentor, drugi oče in družinski prijatelj. Ne praznujemo dneva hvaležnosti drug drugemu. Pa bi moral biti poseben dan v letu, ko bi se s pozornostjo posvetili čudovitim ljudem, ki so naredili nekaj posebnega za nas. Hvaležna sem profesorju za vse, kar me je naučil. V času bolezni je bil profesor vztrajen in pokončen ter je dokazal, da je izjemna osebnost. Bil je profesor z veliko začetnico in ponosna sem, da sem bila lahko njegova učenka. Kogar imaš rad, nikoli ne umre, saj ostanejo dragoceni spomini, ki te učijo živeti naprej. Hvala.*